

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين بارئ الخلائق اجمعين، ثم الصلاة والسلام على سيدنا و نبينا ابي القاسم المصطفى محمد و على آله الطاهرين، لاسيما بقيه الله في الارضين ارواحنا فداه

[فقه معاصر / «بیمه» / جلسه ۲۶ (۹/۳/۱۴۰۳) استاد حسین بنیادی]

عنوان بحث: بیمه – شبهه ربا در برخی انواع بیمه

موضوع بحث امروز: مساله دهم – إعادة التأمین

مقدمه: موضوع آخرین مسأله از مسائل بیمه در کتاب تحریر الوسیله، «إعادة التأمین» می باشد، این مسأله علاوه بر آنکه در میان عرف امری رایج و عقلایی محسوب می شود، به عنوان یکی از مسائل شرعی مورد توجه فقها قرار گرفته، این نوع از بیمه جزو قدیمی ترین خدماتی است که شرکت های بیمه به آن عمل می کرده اند و به همین موازات از مسائل نسبتاً قدیمی بیمه می باشد و ظاهراً در جواز آن اختلافی نیست.

مسأله ۱۰ - «لا بأس بإعادة التأمین بأن طلب بعض شركات التأمین لدى شركات عظیمه أوسع منها التأمین لشركته التأمینیة»

مسأله دهم - إعادة بیمه اشکالی ندارد، به این که بعضی از شرکت های بیمه از شرکت های بزرگ و وسیع تر از آن ها، بخواهد که شرکت بیمه اش را بیمه نماید.

بیان مرحوم شیخ حسین حلی، ره درباره إعادة التأمین

«فقد أخذت بعض شركات التأمین تقوم بإعادة التأمین لدى شركات أوسع منها، و إنما تلجأ شركات التأمین الى هذا النوع من الإعادة لتوزيع الخطر على عدة أشخاص دون الاقتصار على جماعة معينة و لتتوزع الخسارة فيما لو حدث الخطر المؤمن ضده. و لم ير شيخنا الأستاذ، دام ظله بأساً في هذه الإعادة لأن ما بيناه من الوجوه السابقة لتصحيح معاملة التأمین تجرى هنا أيضاً فتكون شركة التأمین بمنزلة طالب التأمین و الشركة الجديدة هي المؤمن

الجديد في هذه المعاملة الجديدة و هكذا الحال فيما لو تعددت الشركات في إعادة فكل معاملة يشملها (الوفاء بالعقود) و تصحح ما تعاقدت عليه جديدا، أو أنها تكون من تحمل الخسارة بالطرق التي تقدم ذكرها» (بحوث فقهية - للشيخ حسين الحلبي - ج ١ - ص ٤٧)

بيان مرحوم سيد عبدالاعلى سبزواری در باره إعادة التأمين

«لا يختص التأمين بالشركة المعدة لذلك بل يصح التأمين بين أشخاص بعضهم مع بعض (أى التأمين بالتقابل) و كذا يجوز التأمين بين أعضاء الشركة بعضهم مع بعض كما يجوز ترامي التأمين (أى إعادة التأمين أو التأمين المضاعف) فيؤمن المؤمن مؤمن آخر و هكذا» (مهذب الاحكام فى بيان حلال و الحرام - للسبزواری، السيد عبد الأعلى - ج ١٨ ص ٢٣١)

بيان حضرت آيت الله سبحانى درباره تامين و مناقشه در تعريف إعادة التأمين

آيت الله سبحانى حفظه الله تعالى د توضيح بيان حضرت امام,ره درباره «إعادة التأمين» می فرمايند: «يريد المصنف بآئه ربما تكون شركة التأمين صغيرة تؤمن لعشرات الأفراد، و مع ذلك ربما لا تستطيع الوفاء بالتزاماتها، و لأجل ذلك تعقد مع ما فيها من الأموال و الأثاث و ما تحمّلت من المسؤولية فى مقابل الأفراد، مع شركة تأمينية كبيرة عقداً تأمينياً جديداً»

بعد درباره قصور كلام امام خمينى,ره از اين معنا، خود تعريفى ارائه کردند و می فرمايند: «و بهذا يظهر أن عبارة المصنف غير واضحة، فالأولى أن يعبرَ بالنحو التالى: «لا بأس بإعادة التأمين بأن يطلب بعض شركات التأمين من الشركات العظيمة تأمينها بما لها من الأموال و الأملاك و الالتزامات»

اشكال به بيان آيت الله سبحانى حفظه الله به نظر ما حتى اگر اين قيودى كه ايشان اضافه كردند را هم نمى آوردند بيان حضرت امام وافى به مراد بود، چون معلوم است كه شركت بيمه ابتدائى وقتى مى خواهد خود را نزد شركت بزرگتر بيمه كند، با تمام اموال، املاك و تعهداتش بيمه مى كند. بلکه چنانكه خواهد آمد كه قسمی از إعادة التأمين است كه برخی از امور شركت بيمه ابتدائى را إعادة تامين و بيمه مى كند مثلاً فقط تعهداتش با بيمه گذران را و نسبت به اموال و املاك، بيمه مجدد نمى كند. لذا به نظر مى رسد اين مناقشه وارد نباشد.

عنوان إعادة التأمين نزد شرکت‌های بیمه (بیمه اتکایی)

شرکت بیمه اتکایی یا بیمه مجدد - در مقابل بیمه مستقیم - شرکتی است که شرکت‌های بیمه دیگر را که خود از خسارت‌های محتمل مصون نیستند، بیمه می‌کند. طبق قوانین بیشتر کشورها، شرکت‌های "بیمه مستقیم" موظف به عقد قراردادهای بیمه اتکایی هستند تا منافع مشتریان محفوظ بمانند.

افراد و مؤسسات جان و مال خود را در برابر خسارت‌های احتمالی نزد شرکت‌های بیمه مستقیم، بیمه می‌کنند. این شرکت‌ها که افراد و اموال بسیاری را در سطح گسترده‌ای بیمه می‌نمایند به نوبه خود در مقابل خطرات سنگین یا انبوه تعهداتی قرار می‌گیرند که جبران خسارت‌های احتمالی آن‌ها خارج از توان مالی این شرکت‌هاست یا اساساً نگهداری این تعهدات فاقد توجیه فنی و اقتصادی است. بدین لحاظ شرکت‌های بیمه مستقیم نیز معمولاً بخشی از تعهدات بیمه‌ای مازاد بر ظرفیت مالی و فنی خود را مجدداً نزد شرکت یا شرکت‌های بیمه دیگر بیمه می‌نمایند.

انواع إعادة التأمين یا بیمه اتکایی عبارتند از: ۱- بیمه اتکایی اختیاری ۲- بیمه اتکایی اجباری یا قراردادی ۳- قرارداد اتکایی نسبی ۴- قرارداد اتکایی غیرنسبی یا مازاد خسارت إعادة التأمين، معامله‌ای مستقل است نکته‌ای که در إعادة التأمين وجود دارد این است که این نوع بیمه، قراردادی مستقل و براساس تعهداتی که میان شرکت‌های بیمه با شرکت‌های بیمه بزرگتر منعقد می‌شود، ایجاد می‌شود، بنابراین این نوع از بیمه نیز ذیل همان مباحث بیمه ابتدایی از قبیل اینکه عقدی مستقل و لازم است، قرار می‌گیرد، بر خلاف برخی که تصور کرده‌اند إعادة التأمين از قبیل صلح یا ضمان است.

پس چنانکه بیمه ابتدایی، مشمول عموم ادله امضا مثل اوفوا بالعقود می‌شوند إعادة التأمين نیز همینگونه است «وإذا كانت المعاملة التأمينية بإعادة معاملة مستقلة، اندرجت في عموم دليل الإضاء، مثل قول الله سبحانه: «أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَوْفُوا بِالْعُقُودِ» الدالّ بالمطابقة على لزوم جميع العقود، وبالالتزام على صحتها»

تفاوت إعادة التأمين و التأمين المضاعف

بیمه مضاعف غیر از بیمه اتکایی (إعادة التأمين) است؛ در برخی تعابیر «إعادة التأمين» را مساوی مترادف با «بیمه مجدد» دانسته‌اند که اشتباه است. «بیمه مجدد» بیمه‌ای است که بیمه‌گذار موضوع بیمه را به دلیل اهمیتی

که دارد، نزد چند شرکت، بیمه می‌کند و قرارداد با هر شرکت نیز مستقل است، پس ولو موضوع بیمه، واحد است اما عقود بیمه نسبت به این موضوع متعدد است.

نتیجه بحث: نتیجه این است که إعادة التأمین مانند هر قرارداد دیگری، مستقل می‌باشد و تعهدات مشروع و مندرج در قرارداد، موضوع بیمه جدید با شرکت‌های بیمه بزرگتر می‌شود و ادله وفای به عقد، نیز شامل آن می‌شود.

و صلی الله علی محمد و آله الطاهرين

التأمین بلحاظ المستأمن تارةً: يكون ابتدائياً؛ وهو ما إذا استأمن شخص ماله لدى شركة التأمین من غير أن يكون ذلك الشخص مؤمناً لغيره،

واخرى: يكون إعادياً، أو تأميناً بالإعادة، كما في المتن، أو التأمین المضاعف، كما سمي به في اصطلاح مصادر التأمین، وبأى اسم سمّيته وعنوان عنونته، فهو عبارة عن طلب شركة تأمينية من شركة عظيمة أوسع منها، أن تأمّنها بالنسبة إلى الخسارات التي أمنت مشتركها عنها وتعهدت بجبرائها عند عروضها.

والغرض الاقتصادي الأساسي من استئمان شركة تأمينية عند شركة عظيمة منها، هو إلقاء عهده جبران الخسارات - التي تعهدت بتداركها لمشتركيها - على رقبة تلك الشركة العظيمة.